

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»**

**Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права**

Гедікова Н. П., Музиченко Г. В., Наумкіна С. М.

**Методичні рекомендації
з підготовки та захисту
курсової роботи
за фахом**
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія»

Одеса –2019

УДК : 32-021.311:371.214.114
ББК 66

Рецензенти:

Польовий Микола Анатолійович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця).

Силенко Алла Олексіївна, доктор політичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол №__ від «__» _____ 2019 року)*

Гедікова Н. П. Методичні рекомендації з підготовки та захисту курсової роботи за фахом [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»]. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського» / Н. П. Гедікова, Г. В. Музиченко, С. М. Наумкіна. – Одеса : Вид-во «Університет Ушинського», 2019. – 59 с.

У методичних рекомендаціях висвітлено загальні положення, вимоги до написання, оформлення, структури, змісту, організації та порядку захисту курсових робіт для здобувачів освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 052 «Політологія». Методичні рекомендації розроблено відповідно до чинних нормативних актів МОН України, положень Університету Ушинського, освітньо-професійної програми «Політологія», навчального та робочого навчальних планів підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія».

Видання призначено для використання студентами та науково-педагогічними працівниками кафедри політичних наук і права соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	6
1.1. Загальні положення	6
1.2. Етапи виконання курсової роботи	10
1.3. Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту роботи	15
1.4. Дотримання вимог академічної доброчесності	22
РОЗДІЛ 2. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	25
2.1. Підготовка до захисту курсової роботи	25
2.2. Захист курсової роботи	26
2.3. Оцінювання курсової роботи	27
ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ	32
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	35
ДОДАТКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ПЕРЕДМОВА

Важливою складовою підготовки у закладах вищої освіти конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях є науково-дослідна робота студентів, яка включає в себе засвоєння методики організації науково-дослідної роботи та роботу над науковим дослідженням під керівництвом науково-педагогічних працівників.

Українська національна система вищої освіти передбачає виконання студентами низки навчально-наукових досліджень, до яких належить зокрема написання курсових робіт.

Успішне володіння навичками дослідження та творчої роботи студентами-бакалаврами допомагає їм порівняно легко включатися в професійну діяльність, переводити наукові знання в площину практичного використання.

Курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Курсова робота сприяє розширенню і поглибленню теоретичних знань студента, розвитку навичок їх практичного використання, самостійного розв'язання конкретних завдань.

Курсова робота виявляє здатність студента до самостійного осмислення проблеми; формує початкові вміння вести науковий експеримент, чітко й логічно викладати свою думку; перевіряє рівень володіння сучасними методами навчання, здатність застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці, а також уміння формулювати висновки, рекомендації, оформляти результати.

Курсова робота виконується згідно з навчальним планом за спеціальністю та носить індивідуальний характер. Темі курсових робіт затверджуються на засіданні випускової кафедри.

Керівництво курсовими роботами здійснюється найбільш кваліфікованими викладачами – переважно із числа науково-педагогічного складу випускової кафедри.

Захист курсової роботи проводиться прилюдно перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри, здебільшого за участю керівника курсової роботи. Результати захисту курсової роботи оцінюються за національною та європейською шкалами. Оцінка виставляється у відомість та залікову книжку студента. Студент, який без поважної причини не подав курсову роботу у зазначений термін або не захистив її, вважається таким, що має академічну заборгованість. Курсові роботи зберігаються на кафедрі протягом одного року, потім списуються в установленому порядку.

Успішне проведення наукового дослідження та написання курсової роботи залежить від багатьох чинників, серед яких найважливішим є чітка уява про основні вимоги, що ставляться до них. Ці вимоги стосуються насамперед наукового рівня робіт, їх змісту, структури, форми викладу матеріалу, а також їх оформлення.

Ці навчально-методичні рекомендації покликані допомогти студентам насамперед в підготовці і оформленні курсової роботи, ознайомити їх із загальною процедурою захисту курсової роботи, критеріями оцінювання досягнутих результатів.

В їх основі є чинні державні стандарти і нормативні матеріали, які стосуються оформлення рукописів наукових робіт, Положення Університету Ушинського щодо організації освітнього процесу, організації контролю та оцінювання якості навчання студентів тощо, а також використано рекомендації з різних навчально-методичних та довідкових видань.

РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні положення

Курсова робота за фахом – це кваліфікаційна письмова робота студента, яка передбачена навчальним планом спеціальності 052 «Політологія» як обов’язкова складова навчального процесу і є своєрідним підсумком процесу навчання на третьому курсі. Курсова робота має комплексний характер і пов’язана з використанням набутих студентом знань, умінь та навичок із фахових навчальних дисциплін з зазначеної спеціальності.

Згідно з навчальним планом спеціальності 052 «Політологія», студенти кафедри політичних наук і права Університету Ушинського виконують курсову роботу за фахом на третьому році навчання з таких дисциплін: «Прикладна політологія», «Сучасна зарубіжна політологія», «Порівняльна політологія», «Політична культура та ідеології», «Міжнародні відносини», «Державна політика».

Підготовка курсової роботи дає можливість студенту: систематизувати здобуті теоретичні знання, перевіряти їх якість, науково і креативно мислити, розвивати пізнавальну активність, аналізувати та порівнювати різні підходи щодо розв’язання певної соціально-політичної проблеми.

У процесі виконання курсової роботи студент не тільки закріплює, але і поглиблює отримані у процесі навчання знання, які формують його професійні навички та вміння, здатності вирішувати типові професійні завдання в сфері суспільно-політичної діяльності.

Курсова робота містить елементи самостійного дослідження, конкретно обґрунтовані висновки і пропозиції щодо практичної реалізації результатів дослідження.

У курсовій роботі студент демонструє здатність користуватися спеціальною літературою, грамотно і аргументовано висловлювати власні думки, робити висновки.

Виконання і захист курсової роботи дозволяють визначити рівень теоретичної і практичної підготовки студента, його вміння самостійно працювати з науковою літературою, правильно аналізувати та узагальнювати навчальний матеріал.

Метою курсової роботи за фахом є закріплення й систематизація знань студентів в галузі політології, розвиток у них навичок самостійної роботи, володіння загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень, інструментарієм політичної науки, набуття вмінь та навичок аналізу та оцінки розвитку сучасних соціально-політичних процесів, підготовка студентів до написання наукових робіт.

Основними завданнями курсової роботи є:

- вироблення вмінь і навичок застосовувати набуті знання при розв’язанні конкретних завдань;
- формування розуміння існуючих у суспільно-політичній сфері науково-практичних проблем і набуття вміння їх розв’язувати;
- оволодіння методикою наукового дослідження при вирішенні проблемних питань, які досліджуються в курсовій роботі, узагальнення та логічний виклад матеріалу;
- розвиток вміння студента самостійно вивчати й узагальнювати наукові джерела, законодавчі та інші нормативно-правові акти, правильно їх застосовувати під час проходження виробничої практики за фахом;
- опанування навичками самостійного логічного мислення, творчої, дослідницької роботи та ін.

Мета й завдання дослідження в межах конкретної курсової роботи визначаються її темою, структурою, специфікою об’єкта, предмета та інформаційною базою дослідження.

Унаслідок написання та захисту курсової роботи за фахом студенти мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності

ЗК.1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу та

встановлення взаємозв'язків між соціально-політичними явищами і процесами.

- ЗК.2 Набуття гнучкого мислення, відкритість до застосовування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК.3 Здатність до генерування нових ідей (креативність), прийняття обґрунтованих рішень.
- ЗК.5 Здатність здійснювати усну і письмову комунікацію професійного спрямування державною мовою.
- ЗК.6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.
- ЗК.7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК.10 Здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності спеціальності:

- ФК.1 Знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання.
- ФК.2 Знання вчень та концепцій світової та української політичної думки.
- ФК.3 Знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях.
- ФК.4 Знання принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування.
- ФК.5 Знання сучасних теоретичних і практичних засад організації та проведення політологічних досліджень.
- ФК.6 Уміння працювати з оригінальними текстами та смисловими конструкціями, які містяться в них.

- ФК.7 Уміння аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу.
- ФК.8 Уміння творчо осмислювати і застосовувати історичний досвід політичної практики.
- ФК.9 Уміння об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію.
- ФК.10 Уміння проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів.
- ФК.11 Здатність приймати участі в дослідженнях політики з використанням основних методів сучасної політичної науки.

Курсова робота виконується під керівництвом наукового керівника, завдання якого полягають у сприянні формуванню наукового мислення студента, актуалізації ним набутих знань, генеруванні самостійності, неординарності, думок, логіки мислення, умовиводів, творчих навичок тощо.

Обов'язками керівника є:

- консультування студентів з питань вибору теми роботи, розробки її плану, добору спеціальної літератури, підготовки окремих розділів;
- контроль за дотриманням студентом графіку підготовки курсової роботи;
- загальне керівництво курсовою роботою і відповідальність за наявність у роботі помилок системного характеру;
- рецензування курсової роботи з ґрунтовною характеристикою її якості відповідно до критеріїв оцінювання;
- підготовка студента до захисту курсової роботи;
- присутність на засіданні комісії при захисті курсових робіт, керівником яких він є.

1.2. Етапи виконання курсової роботи

Виконання студентом курсової роботи передбачає послідовну реалізацію таких етапів:

а) вибір теми дослідження;

б) огляд літератури за темою роботи: законодавчої, нормативно-правової, спеціальної (в тому числі тієї, що міститься в періодичних виданнях), підбір фактологічного та фактичного матеріалу;

в) складання плану;

г) написання та оформлення тексту курсової роботи;

д) подання роботи на рецензування;

е) доопрацювання роботи згідно із зауваженнями керівника, зазначеними у рецензії;

ж) захист курсової роботи.

Курсова робота повинна відповідати наступним **вимогам**:

– назва курсової роботи має бути, по можливості, короткою, відповідати обраній спеціальності (спеціалізації), з якої пишеться курсова та суті наукової проблеми (завдання), вказувати на мету дослідження;

– виконана українською мовою;

– бути цілеспрямованою, тобто присвяченою дослідженню однієї проблеми;

– логічно та послідовно структурованою за змістом;

– вирізнятися глибиною дослідження та повнотою висвітлення визначених питань;

– переконливістю аргументації викладених думок;

– точністю і стислістю формулювань, конкретністю викладу матеріалу;

– обґрунтованістю висновків і рекомендацій;

– грамотністю оформлення пошукового апарату роботи;

– вмінням працювати з науковими, законодавчими та іншими нормативно-правовими джерелами з досліджуваного питання, а також відповідати іншим вимогам, що пред'являються до оформлення рукописів.

а) вибір теми курсової роботи

Тема курсової роботи вибирається студентом відповідно до проблемно-практичної спрямованості власних науково-дослідницьких інтересів згідно з переліком тем, що періодично оновлюється і затверджується на засіданні кафедри, за погодженням з викладачем.

З огляду на індивідуальні здібності студентів і їх схильність до науково-дослідницької роботи, набутий практичний досвід, викладач має право вносити певні корективи в тематику і розподіл курсових робіт.

Студентам надається право вибору теми курсової роботи з наведеного переліку або можливість запропонувати власну тему, виходячи з обґрунтування необхідності її дослідження. Уточнення або зміна теми курсової роботи можливі лише в окремих випадках за наявності достатньо аргументованих причин з дозволу викладача.

Студенти повинні вибирати і закріплювати за собою теми в установленій термін (протягом двох перших тижнів від початку навчального семестру).

При виборі теми необхідно враховувати, що в межах однієї форми навчання, як правило, не допускається виконання курсової роботи за однією і тією самою темою двома чи більше студентами. Тому на кафедрі повинна зберігатися інформація для студентів про вільні теми курсових робіт.

Обравши тему, студент має чітко визначити мету курсової роботи, окреслити коло завдань, які мають бути вирішені для її досягнення, підібрати відповідну наукову літературу та нормативно-інструктивні матеріали з обраної тематики, фактологічний і фактичний інформаційний матеріал.

б) огляд літератури за темою роботи: законодавчої, нормативно-правової, спеціальної (в тому числі тієї, що міститься в періодичних виданнях), підбір фактологічного та фактичного матеріалу

Після вибору теми наступним етапом виконання курсової роботи є підбір літератури з обраної теми дослідження. Мінімальний перелік основних літературних джерел подається у даних вказівках, однак він відображає лише загальну уяву з того чи іншого напрямку дослідження, не розкриваючи усіх

його глибинних аспектів. У зв'язку з цим для якісного виконання роботи студенту необхідно здійснити самостійний підбір ряду додаткових літературних джерел, аналіз яких забезпечив би належний рівень проведення дослідження обраної теми. Курсова робота повинна бути виконана на основі використання найбільш новітньої літератури.

Перегляду мають підлягати всі види джерел, зміст яких пов'язаний з темою курсової роботи. До них належать матеріали, які опубліковані в різних вітчизняних і зарубіжних виданнях, з урахуванням періодичних, а також статистичні щорічники та довідники, закони, постанови Верховної Ради, Кабінету Міністрів України, укази Президента та інші нормативно-правові документи, фактичні статистичні показники та ін.

Результатом проведеної роботи має бути складання систематизованого списку бібліографії з обраної теми курсової роботи. Надалі цей список повинен постійно уточнюватися та доповнюватися.

Курсова робота, виконана тільки на базі підручників (навчальних посібників), без залучення додаткових джерел (монографій, наукових статей та ін.) визнається незадовільною.

в) складання плану

На початку підготовки курсової роботи студенту необхідно ознайомитися зі змістом наукових публікацій за обраною темою і скласти розгорнутий план із зазначенням основних розділів і підрозділів роботи.

План курсової роботи є відображенням її структури, під якою розуміється порядок компонування і взаємозв'язок окремих її частин.

Курсова робота, зазвичай, має простий план, який включає:

- вступ;
- основну частину (яка включає 2-3 розділи);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Питання плану визначають основний напрям курсової роботи, а тому повинні мати творчий характер, бути пов'язані внутрішньою логікою дослідження за темою. Формулювання назв розділів і підрозділів повинно відповідати таким вимогам: конкретність, стислість, відсутність двозначності, взаємопов'язаність. При складанні плану базові питання необхідно розмістити в такій послідовності, яка є найбільш логічною і прийнятною для даного дослідження схемою викладення матеріалу.

План курсової роботи студент складає самостійно і погоджує його з керівником. Під час написання курсової роботи план може коригуватися, залишаючи основне завдання роботи незмінним. Коригування обов'язково погоджується з науковим керівником.

2) написання та оформлення тексту курсової роботи

Після узгодження та затвердження керівником плану курсової роботи студент приступає до її написання.

Зібраний на попередньому етапі теоретичний і фактичний матеріал класифікується, систематизується та опрацьовується відповідно до послідовності пунктів плану курсової роботи. У разі необхідності підбирається додаткова інформація. На цьому ж етапі проводяться розрахунки, обґрунтовуються пропозиції, формулюються висновки, підбираються ілюстрації (схеми, графіки, таблиці) та здійснюється редагування.

При написанні тексту курсової роботи необхідно дотримуватися таких вимог викладення матеріалу: логічності, послідовності, довершеності, точності думок, грамотності (орфографії та стилістики), правил цитування і посилання на використані джерела.

Зміст кожного розділу має відповідати назві розділу та темі всієї роботи.

На цьому етапі уточнюється структура роботи, визначається місце розташування аналітичного та ілюстративного матеріалу.

Завершується цей етап оформленням курсової роботи згідно з вимогами, які наведено у наступній частині даних методичних рекомендацій.

Роботу спочатку слід виконати у чорновому варіанті, який необхідно погодити у наукового керівника. Завершення роботи над текстом студент проводить після врахування всіх зауважень наукового керівника.

Обговорення проблемних питань з викладачем-керівником курсової роботи здійснюється на індивідуальних або групових консультаціях викладача.

д) подання роботи на рецензування

Завершена курсова робота підписується студентом на останній сторінці списку використаної літератури із зазначенням дати завершення роботи та надається у встановлений строк на кафедру політичних наук і права для реєстрації з подальшим передаванням її керівнику, який здійснює рецензування та оцінювання якості виконання роботи, робить висновок щодо допуску її до захисту. Форма рецензії курсової роботи, критерії та порядок її оцінювання регламентуються даними методичними рекомендаціями.

Готуючись до захисту курсової роботи, студент має ознайомитись зі змістом рецензії, з'ясувати характер зроблених зауважень і підготувати на них відповіді.

е) доопрацювання роботи згідно із зауваженнями керівника, зазначеними у рецензії

Якщо курсова робота не відповідає визначеним даними методичними рекомендаціями вимогам, або виконана з серйозними недоліками, то вона повертається для повної або часткової доробки, відповідно до вказівок рецензента. Студент повинен забрати роботу з кафедри, у відведений термін внести відповідні корективи, зауважені науковим керівником у рецензії, та пройти повторну процедуру реєстрації на кафедрі своєї роботи.

До курсової роботи, направленої для повторної перевірки, обов'язково слід додати першу рецензію.

ж) захист курсової роботи

Після оформлення тексту роботи обов'язковою є процедура її безпосереднього захисту перед предметною комісією, яка детально буде розкрита в другому розділі даних методичних рекомендацій.

1.3. Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту роботи

Структура курсової роботи включає такі основні елементи:

- титульний аркуш (додаток В);
- зміст (додаток Г);
- перелік умовних скорочень (за необхідністю) (додаток Д);
- вступ;
- основна частина, яка складається з розділів, кожний з яких

завершується стислими висновками;

- висновки;
- список використаних джерел (додаток Е);
- додатки (за необхідністю).

Титульна сторінка курсової роботи оформлюється за встановленим зразком (див. додаток В) та є першою сторінкою курсової роботи, проте номер на ній не проставляється.

Зміст роботи подається на початку курсової роботи. Він повинен бути оформлений як розгорнутий план. Зміст містить назву та нумерацію усіх розділів і підрозділів (див. додаток Г).

Перелік умовних скорочень і термінів оформляється за потреби й друкується двома колонками у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом. Якщо спеціальні терміни, скорочення, символи тощо, повторюються у роботі менш, як три рази, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні (див. додаток Д).

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, розкривається її практична значущість, подається огляд ступеня розробки даної проблеми без чіткої аргументації окремих позицій, підкреслюється необхідність вирішення конкретних питань теми в контексті сучасних соціально-політичних перетворень. У цій частині визначається *мета роботи*, поставлені *завдання* (вони перераховуються відповідно до плану); *об'єкт і предмет дослідження*;

зазначаються *методи, прийоми* дослідження; *теоретико-методологічні та інформаційні джерела*, що були використані в процесі дослідження.

Мета роботи повинна бути сформульована лаконічно, але переконливо. Визначаючи об'єкт і предмет дослідження курсової роботи, необхідно враховувати, що об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення, а предмет міститься в межах об'єкта і визначає тему курсової роботи.

Основна частина передбачає безпосередній виклад змісту теми курсової роботи, глибоке і всебічне висвітлення її основних положень. Вона містить:

- а) огляд літератури за темою;
- б) узагальнення теоретичної та аналітичної інформації;
- в) розробку основних напрямків (пропозицій) удосконалення діяльності об'єкту дослідження по обраній темі.

Основна частина роботи поділяється на 2-3 розділи. Перший, як правило, присвячується теоретико-методологічним аспектам досліджуваної проблеми, другий – аналізу стану об'єкту дослідження, третій – рекомендаціям та пропозиціям щодо вирішення досліджуваної проблеми.

У першому розділі переважно обґрунтовують вибір теми роботи, наводять методи дослідження і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методiku дослідження, розкривають методи розрахунків, гіпотези, що розглядають. Рекомендується звернути увагу на дискусійні питання, не обмежуючись при цьому лише простим переказом існуючих в літературі точок зору, обов'язково потрібно викладати власну авторську позицію щодо їх вирішення. Узагальнення теоретичної та аналітичної інформації передбачає, що при реферативному запозиченні думок з опублікованих праць необхідно робити посилання на використані джерела інформації.

У другому аналітичному розділі студент, використовуючи фактичний матеріал, і зібрану інформацію, аналізує та розкриває зміст питань на прикладі конкретного соціально-політичного явища чи процесу. Студент повинен давати оцінку фактичного стану досліджуваної проблеми. Зміст другого розділу

базується на узагальненні та аналізі зібраного фактологічного і фактичного матеріалу. На підставі аналізу, проведеного у другому розділі роботи, формуються подальші висновки та пропозиції.

У третьому розділі студент повинен сформулювати конкретні пропозиції, направлені на вирішення теоретичних і практичних проблем, виявлених у попередніх розділах курсової роботи.

Усі ці розділи повинні бути логічно пов'язані між собою. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи.

Кожен розділ чи підрозділ повинен мати таку схему: короткий вступ, факти та їх опис, проведення дослідження на основі обраного наукового методологічного апарату, проведення підсумків. Обов'язковими наприкінці кожного розділу є проміжні висновки.

У висновках необхідно підвести підсумки досліджень, які проведені в курсовій роботі, акцентувати увагу на одержаних наукових та практичних результатах, пропозиціях, їх значущості для успішної реалізації питань і проблем, окреслених у курсовій роботі.

У висновках повинно відображатися розв'язання визначених завдань дослідження. Загалом, кількість висновків має відповідати кількості поставлених завдань.

Список використаних джерел містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці курсової роботи. До переліку використаних джерел включаються, як правило, ті джерела, на які були зроблені посилання в роботі або ті джерела, які висвітлюють відповідну тему і знайомі авторів роботи. Складаючи список використаної літератури, необхідно враховувати обмеження щодо його обсягу – не менше 15 найменувань.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів із бібліотечної та видавничої справи (див. додаток Е).

Додатки складаються з допоміжних таблиць, розмір яких більший за одну сторінку, діаграм, схем, інструкцій, методик, звітної документації,

допоміжних ілюстрацій, тощо і нумеруються в тій послідовності, в якій на них надаються посилання в тексті.

Орієнтований розподіл складових структури курсової роботи та їх обсяг здійснюється в такому порядку:

Таблиця 1

Приблизний розподіл складових структури курсової роботи

Основні елементи структури	Кількість сторінок	Обсяг
Титульний аркуш	1 стор.	Обсяг 25-30 сторінок
Зміст	1 стор.	
Умовні позначки (скорочення)	1 стор. (за необхідністю)	
Вступ	2-3 стор.	
Основна частина: 2-3 рівновеликих розділи, які можуть складатися з 2-4 підрозділів (але необов'язково). Кожен параграф завершується висновками (не виносяться до змісту)	до 20 стор.	
Висновки та пропозиції	2-3 стор.	
Список використаних джерел	15-25 джерел	Обсяг не обмежений
Додатки	не регламентуються	
Рецензія	1-2 стор.	Не брошурується вкінці курсової роботи

Загальні вимоги до мови курсової роботи

Матеріал повинен викладатися грамотно з використанням наукового стилю писемної мови. Виклад не повинен містити повторів та не бути перевантаженим цитатами. Не допускається просте переписування літературних джерел, забороняється їх цитування без посилань.

Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Це знаходить своє відображення в усій системі мовних засобів. Для наукового тексту характерними є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Тут найважливішим засобом вираження логічних зв'язків є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що

вказують на послідовність розвитку думки (*спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже*), заперечення (*проте, тимчасом, але, тим не менше, аж ніяк*), причинно-наслідкові відношення (*таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж*), перехід від однієї думки до іншої (*тепер звернімося до..., розглянемо, зупинимось на..., розглянувши..., перейдемо до..., необхідно зупинитися на..., необхідно розглянути...*), результат, висновок (*отже, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, слід сказати...*).

Особливістю мови наукової прози є також відсутність експресії. Звідси домінуюча форма оцінки – констатація ознак, притаманних слову, яке визначають. Тому тут більшість прикметників є частинами термінологічних виразів.

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладу матеріалу є також вказівка на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи якогось виразу. У тексті цю умову можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень (*за повідомленням, за відомостями, на думку, за даними, на нашу думку* тощо).

В українській науці існує неписане правило замість «я» використовувати «ми» з огляду на те, що представлення суб'єкта авторства як формального колективу надає більшого об'єктивізму викладові. Вираження авторства через «ми» дає змогу відобразити власну думку як думку певної групи людей, наукової школи чи наукового напрямку. І це цілком зрозуміло, оскільки сучасну науку характеризують такі тенденції, як інтеграція, колективність творчості, комплексний підхід до вирішення проблем. Займенник «ми» та його похідні набагато краще передає й відтінює ці тенденції.

Правила оформлення курсової роботи

Текст курсової роботи виконується на стандартних аркушах формату А4 (210x297) і розміщується на одній стороні аркуша. Тип шрифту – Times New Roman Сур. Шрифт основного тексту – звичайний, розмір 14; абзац – 1,25;

інтервал – 1,5; текст повинен бути відформатованим по ширині й без перенесень.

Кожна сторінка має однакові поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє, нижнє – 20 мм. Загальний обсяг курсової роботи, виконаної на комп'ютері, – 25-30 сторінок.

Сторінка тексту повинна містити 29-30 рядків.

Оформлена курсова робота повинна бути переплетеною. Друкарські помилки, описки й графічні неточності, які виявилися під час написання курсової роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою на тому ж місці. Допускається не більше двох виправлень на одній сторінці. Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – друкують великими літерами симетрично до набору (по центру).

Крапку наприкінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. У кінці заголовка (назва підрозділів), надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовками (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2-2,5 інтервалам.

Кожну структурну частину курсової роботи потрібно починати з нової сторінки, підрозділи в межах розділу не починають писати з нового аркуша.

Номери сторінок проставляються у правому верхньому кутку (без крапки). Нумерація сторінок починається з титульного листа, на якому цифра «1» не ставиться. Рисунки, таблиці (які розміщені в тексті роботи), список використаних джерел, додатки також включаються до наскрізної нумерації.

Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки і мати тематичний заголовок, надрукований угорі з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки (без крапки). Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкуються слово «Додаток ____». Додатки слід

позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Наприклад: Додаток А, Додаток Б і т. д.

Використовувані в роботі лапки повинні бути одного стилю: “” або «», або """, або „”. Аналогічною є вимога і до стилю апострофів: ’ або ‘ або ’ – однаково по всьому тексту.

Зазначаючи в тексті роботи прізвища та ініціали дослідників, необхідно дотримуватись одного стилю: Грицай М. С., Федченко П. М. або М. С. Грицай, П. М. Федченко, або М. Грицай, П. Федченко. При цьому при наведенні переліку авторів слід подавати його за алфавітом. Між прізвищем та ініціалами (слідкуючи, щоб вони лишились в одному рядку) необхідно використовувати нерозривний пробіл (стандартне сполучення клавіш «Shift – Ctrl – Пробіл»).

Оформлення ілюстрацій, таблиць, цитат

Ілюстрації (малюнки, графіки, схеми, діаграми) подаються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або у додатках.

Ілюстрації позначаються словом «Рис.» і нумеруються послідовно в межах розділу (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках). Номер ілюстрації складається із номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Рис. 1.2» (другий рисунок першого розділу). Назву рисунка друкують з великої літери та розміщують під ним посередині рядка.

Якщо ілюстрація виноситься у додаток, її номер складається з літери додатка і порядкового номера, між якими ставиться крапка, наприклад: «Рис. А.1.» (перший рисунок додатка А).

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо таблицю винесено у додаток, її номер має складатися із літери

дodatка і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Таблиця А.1» (перша таблиця додатка А).

Кожна таблиця має назву, котру розміщують над нею і друкують з абзацного відступу.

Цитата в тексті подається в лапках, а потім у квадратних дужках міститься порядковий номер джерела у списку використаних джерел та номери сторінок, з яких береться інформація, наприклад: «... соборність України – означає як територіальну єдність, так і соборність особистості та соборну здатність нації творити державний дім» [7, с. 32].

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками у працях [5-7] або [5; 7].

Посилання на додатки подаються у порядку появи їх у тексті.

Бібліографічний опис списку використаних джерел необхідно оформляти з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

1.4. Дотримання вимог академічної доброчесності

Згідно статті 42 Закону України «Про освіту» та «Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Університеті Ушинського» кожний студент повинен дотримуватися академічної доброчесності.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності при написанні курсової роботи *передбачає*:

- самостійне виконання всіх етапів підготовки та написання курсової роботи;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;
- *самоплагіат* – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів, як нових наукових результатів;
- *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- *списування* – використання письмових робіт із зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- *хабарництво* – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

Відповідальність за порушення академічної доброчесності

Ч. 6 ст. 42 Закону України «Про освіту» визначає основні види відповідальності студентів за порушення академічної доброчесності, якими є:

- повторне проходження оцінювання (повторний захист курсової роботи);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми (підготовка нової курсової роботи);
- позбавлення академічної стипендії;
- відрахування із закладу освіти та ін.

РОЗДІЛ 2. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Підготовка до захисту курсової роботи

Курсова робота подається до захисту у термін, визначений кафедрою. Графік захисту курсових робіт затверджується рішенням кафедри, на якій виконується робота і погоджується з деканатом.

Підготовлена і правильно оформлена курсова робота заздалегідь (не пізніше, ніж за 2 тижні до терміну захисту, встановленого відповідним графіком) подається науковому керівникові. Керівник рецензує роботу та відповідно до критеріїв оцінювання курсової роботи виставляє попередню оцінку.

Курсові роботи, які за висновком наукового керівника заслуговують на позитивну оцінку, рекомендують до захисту. Роботи, які за попередньою оцінкою наукового керівника не мають підстав для позитивної оцінки, до захисту не допускають і передають студенту для подальшого доопрацювання. Студент повинен усунути виявлені недоліки у встановлений термін, після чого робота остаточно оцінюється.

Курсова робота не допускається до захисту, якщо:

- подана на кафедру після закінчення встановленого терміну;
- написана на тему, яка не затверджена на засіданні кафедри;
- не носить самостійного характеру, списана з літературних джерел без посилань;
- основні питання курсової роботи не розкрито або викладено епізодично (фрагментарно);
- в тексті багато помилок граматичного, стилістичного та змістовного характеру.

Студенти, які не подали курсову роботу на кафедру не допускаються до її захисту.

2.2. Захист курсової роботи

Для захисту курсових робіт створюється екзаменаційна комісія зі складу досвідчених працівників науково-педагогічного складу кафедри.

Безпосередньо у день захисту **кафедрою** надаються:

- повний текст курсової роботи;
- ілюстративний матеріал до курсової роботи (якщо його передбачено специфікою наряду підготовки);
- матеріали, що характеризують наукову (творчу) і практичну цінність виконаної роботи: друковані статті, методичні розробки тощо (якщо вони є);
- рецензія керівника.

Студент, представляючи свою роботу на захисті, повинен у стислому вигляді:

- обґрунтувати актуальність теми та схарактеризувати структуру роботи;
- висвітлити постановку проблеми за темою дослідження;
- стисло викласти найбільш важливі положення та основний зміст роботи;
- описати методику й результати дослідження;
- окреслити можливості практичного використання результатів роботи, звернути увагу на висновки та рекомендації;
- визначити перспективи подальших досліджень з обраної тематики.

За бажанням студент може підготувати презентацію своєї роботи за допомогою мультимедіа. Рекомендовано 5-6 слайдів.

На виступ студента перед комісією відводиться до 5-7 хвилин. Текст виступу студента на захисті курсової роботи має бути погоджено з науковим керівником. Студент виголошує доповідь державною мовою. Бажано підготувати презентацію. Основна мета презентації – підвищення сприйняття результатів захисту членами комісії та присутніми.

Виступ та відповіді на запитання, зауваження й побажання, указані в рецензії на роботу загалом, повинні показати найвищий рівень теоретичної

підготовки студента, його всебічну ерудицію та вміння доступно викласти основні результати проведеного дослідження.

Голова та члени комісії, а також інші особи, присутні на захисті, можуть звертатися до студента із запитаннями, **на які він зобов'язаний надати стислі, чіткі та кваліфіковані відповіді, що стосуються лише змісту роботи. На запитання слід відповідати відразу після їх постановки.**

Захист однієї курсової роботи триває не більше 20 хвилин.

За результатами захисту курсової роботи комісія на своєму закритому засіданні ухвалює рішення щодо оцінки кожної курсової роботи індивідуально.

Повторний захист курсової роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Рішення комісії оголошується прилюдно в день захисту курсових робіт. Воно може бути оскарженим у разі заяви студента на апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. Оцінка, визначена комісією, відображається у відомості та залікових книжках.

У разі якщо за результатами захисту студент отримує підсумкову оцінку «незадовільно», йому повертається робота на виправлення визначених недоліків. Ліквідація академічної заборгованості здійснюється шляхом повторного захисту у термін, визначений у графіку перескладань. Повторний захист курсової роботи не допускається більше двох разів.

2.3. Оцінювання курсової роботи

Курсові роботи є окремими кредитними модулями, що оцінюються за 100-бальною шкалою відповідно до критеріїв, розроблених і затверджених кафедрою, яка забезпечує їх виконання.

Згідно з Положення про організацію контролю та оцінювання якості навчання студентів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», затвердженого ректором університету від 31.12.2014 р., оцінювання здійснюється за наступними критеріями:

Таблиця 2

Критерії оцінювання курсових робіт

Показник успішності студента (бали)	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A	Відмінно	Оцінка «відмінно» ставиться за умови повного виконання всіх вимог щодо написання і оформлення роботи, повних і вичерпних відповідей студента на запитання і зауваження, демонстрації високого рівня теоретичної, наукової і практичної підготовки автора роботи.
Оцінка «добре» виставляється за наявності несуттєвих помилок в оформленні роботи, у виступі і відповідях студента:			
82-89	B	Добре	Робота виконана самостійно. Простежується творчий підхід до її виконання. Спостерігаються незначні помилки у визначенні об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження. Зміст роботи відповідає її плану. Основні аспекти проблеми висвітлено повно, логічно та послідовно. При викладенні матеріалу інколи спостерігається порушення логіки. Теоретична частина відповідає емпіричній. Висновки представлені повно. Оформлення роботи відповідає вимогам. Захист показав обізнаність студента в предметі дослідження. Студент вільно відповідає на додаткові запитання.
74-81	C	Добре	Робота виконана самостійно. Спостерігаються незначні помилки у визначенні об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження. Зміст роботи відповідає її плану. Основні аспекти проблеми висвітлено відносно повно, хоча інколи простежується порушення логіки. Теоретична частина відповідає емпіричній. Висновки представлені повно. Оформлення роботи відповідає вимогам, хоча у структурі не завжди витримана пропорційність частин. Захист загалом засвідчив обізнаність студента в предметі дослідження. В основному відповідає на додаткові запитання.
Оцінка «задовільно» ставиться при суттєвих недоліках у теоретичній і практичній частинах роботи, за відсутності прикладів і достатньої			

аргументованості у відповідях автора:			
64-73	D	Задовільно	Робота загалом відповідає вимогам, але виконана репродуктивно. Творчий підхід до виконання роботи не простежується. Спостерігаються помилки у визначенні об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження. Зміст роботи хоча і відповідає її плану, однак є поверховим та недостатньо структурованим. Основні аспекти проблеми висвітленні поверхово. Емпірична частина частково відповідає теоретичній. В оформленні роботи є деякі недоліки. Захист засвідчив не повну обізнаність студента в предметі дослідження. На додаткові запитання відповідає невпевнено, поверхово.
60-63	E	Задовільно	Робота загалом відповідає вимогам, але виконана недосконало, репродуктивно. Творчий підхід до виконання роботи не простежується. Допускаються помилки при визначенні актуальності, об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження. Зміст роботи є поверховим та недостатньо структурованим. Емпірична частина ілюструє лише деякі положення теоретичної. Висновки представлені неповно. У оформленні роботи є багато суттєвих недоліків. Захист засвідчив не повну обізнаність студента в предметі дослідження. На додаткові запитання відповідає невпевнено, поверхово, деякі з них залишає без відповіді.
Оцінка «незадовільно» ставиться у тому разі, коли робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення, а її автор не володіє фактичним матеріалом і має низький рівень теоретичної підготовки:			
35-59	FX	Незадовільно	Робота виконана фрагментарно. Спостерігаються суттєві помилки при визначенні актуальності, об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження або їх може не бути. Тема не розкрита. Емпірична частина відсутня. Висновки представлені неповно або відсутні. У оформленні роботи є багато суттєвих недоліків. Захист засвідчив необізнаність студента в предметі дослідження, неспроможність студента відтворити зміст роботи. На додаткові

			запитання не відповідає. Необхідно доопрацювати роботу, але повторний захист можливий.
1-34	F	Незадовільно	Робота не відповідає вимогам, захист показав відсутність необхідної підготовки студента та повну необізнаність студента в предметі дослідження. Або курсова робота не виконана. Тому повторний захист неможливий, студент повинен отримати нову тему.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в чотирьохбальну та шкалу за системою ECTS здійснюється в такому порядку:

Таблиця 3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтингова оцінка з курсової роботи	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рейтингова оцінка за курсову роботу враховує зокрема такі показники:

- актуальність;
- об'єктивне висвітлення стану питання з творчим використанням сучасних джерел інформації;
- практичне значення результатів;
- наявність посилань на джерела інформації;
- відсутність дублювання, описового матеріалу, стереотипних рішень, що не впливають на суть та висвітлення отриманих результатів;

- загальна та професійна грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу матеріалу;
- результати апробації, наявність публікацій з теми;
- якість оформлення;
- самостійність виконання;
- ступінь володіння студентом матеріалом дослідження.

Таблиця 4

Примірні критерії оцінювання виконання курсових робіт

№	Критерії оцінювання	Максимальна
1	Аналіз роботи	80
1.1	Чітка постановка задачі дослідження (актуальність, предмет, об'єкт, ідея, гіпотеза, мета, завдання, методи, наукова новизна, практична цінність, апробація тощо)	15
1.2	Повнота, чіткість, логічна послідовність викладу результатів дослідження самостійності і творчий підхід при висвітленні проблеми, посилання на літературні джерела тощо	30-40
1.3	Ілюстрований супровід теоретичних викладок (приклади, малюнки, схеми тощо)	5-10
1.4	Аргументованість отриманих результатів роботи	5-10
1.5	Виконання вимог нормативних документів	5
1.6	Якість оформлення роботи	5
1.7	Дотримання графіку виконання роботи	5
2	Презентація результатів роботи	20
2.1	Ступінь володіння матеріалом	15
2.1	Уміння відстоювати свою думку	5
	Усього:	100

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

Дисципліна «Прикладна політологія»

1. Громадська думка: поняття, структура, функції.
2. Політичний прогноз.
3. Технології лобіювання та тиску на політичну владу.
4. Технології політичного маніпулювання.
5. Тактичні прийоми ведення переговорів.
6. Психологічні аспекти політичної поведінки.
7. Політичний ризик та засоби управління ним.
8. Технології політичного брендінгу.
9. Інформаційні війни в сучасному політичному процесі.
10. Політичний конфлікт: причини, функції та технології розв'язання.

Дисципліна «Сучасна зарубіжна політологія»

1. Причини становлення та розвитку солідаризму як політичної концепції.
2. Основні постулати «нового інституціоналізму» та неоінституціоналізму.
3. Політичні концепції біхевіоризму та «постбіхевіористична» революція.
4. Теорія легітимності влади Х. Ортега-і-Гассета.
5. Сучасні теорії демократії: позитивні та негативні риси.
6. Основні напрямки досліджень та здобутки Чиказької школи.
7. Зіткнення цивілізацій: сучасне розуміння.
8. Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса та її практичне втілення у сучасний політичний процес.
9. Концепція «тоталітарного синдрому» К. Фрідріха та З. Бжезинського.
10. «Конттури» тоталітаризму Л. Шاپіро.
11. Сучасні теорії політичної модернізації.

Дисципліна «Порівняльна політологія»

1. Диктатура і демократія в сучасному світі.

2. **Форми правління в сучасних політичних системах.**
3. **Політичні системи європейських країн: порівняльний аналіз.**
4. **Індекси демократії та режимні трансформації.**
5. **Взаємовідношення глави держави і уряду в умовах різних форм правління.**
6. **Стратегії комунікації влади і зацікавлених груп: національні моделі.**
7. **Участь громадян країн Західної Європи та США у парламентських виборах: порівняльний аналіз.**
8. **Сучасні національні політичні практики формування публічної політики: порівняльний і кейс-аналіз.**
9. **Вплив країн третього світу на сучасну міжнародну політику.**
10. **Групи тиску і лобізм як елементи внутрішньоелітних відносин.**

Дисципліна «Політична культура та ідеології»

1. **Формування і розвиток політичної культури суспільства.**
2. **Політична ідентичність як складова політичної культури.**
3. **Особливості політичної культури в Україні на сучасному етапі.**
4. **Політична культура: константи, змінні і форми реалізації в політичному житті сучасних держав.**
5. **Ідеологія глобалізму в сучасній масовій культурі.**
6. **Новий час і виникнення ідеології як детермінанти політики.**
7. **Сучасні політичні ідеології і рухи: дослідження закордонного і вітчизняного досвіду.**
8. **Націоналізм як політична ідеологія.**
9. **Екстремістські ідеології як основа для радикальних політичних дій.**
10. **Використання засобів масової інформації у формуванні ідеології.**

Дисципліна «Міжнародні відносини»

1. **Глобальний економічний простір, як середовище формування міжнародних відносин.**

2. Глобалізація як закономірність розвитку міжнародних відносин.
3. Вплив особистісного фактору на зовнішню політику держави.
4. Проблеми і перспективи інтеграції України до Європейського Союзу.
5. Миротворчі операції ООН та участь в них України.
6. Параорганізації (клуби) у сучасних міжнародних відносинах.
7. Невизнані держави у сучасному світі.
8. Міжнародний тероризм як один з основних викликів сучасного світу.
9. М'яка і жорстка сила у міжнародних відносинах.
10. Релігійний фактор у міжнародних відносинах.

Дисципліна «Державна політика»

1. Організаційно-правові основи формування й функціонування аналізу державної політики.
2. Дослідження стратегії в державній політиці.
3. Інформаційно-аналітичні технології в аналізі державної політики.
4. Роль державно-політичного рішення у розв'язанні суспільних проблем.
5. Аналіз прийняття державно-політичних рішень.
6. Практичні механізми здійснення державної політики.
7. Зарубіжний досвід аналізу державної політики.
8. Соціально-економічне оцінювання державної політики.
9. Напрями поглиблення демократичних чинників впровадження державної політики.
10. Напрями вдосконалення демократичних чинників аналізу державної політики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дисципліна «Прикладна політологія»

1. Бебик В. М. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг: навч.-метод. посіб. Київ : МАУП, 2001. 216 с.
2. Бебик В. М. Політичний маркетинг і менеджмент. Київ : МАУП. 1996. 198 с.
3. Баронін В. С. Аналіз і прогноз у політиці та бізнесі : курс лекцій. Київ : Палівода. 2005. 132 с.
4. Бортніков В. І. Політична участь і демократія: українські реалії. Луцьк,: Вежа, 2007. 521 с.
5. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. Київ : Генеза, 2006. 395 с.
6. Кара-Мурза С. Г. Манипуляции сознанием. Москва : ИМАПресс. 2002. 235 с.
7. Полторак В. Политический маркетинг. Днепропетровск : АртПрес, 2011. 182 с.
8. Поченцов Г. Г. Паблік рілейшинз. Київ : Генеза, 2003. 256 с.
9. Прикладна політологія : навч. посіб. / за ред. В. Горбатенка. Київ : Генеза, 2008. 231 с.
10. Романюк А., Шведа Ю. Партії та електоральна політика. Львів : Знання, 2005. 321 с.
11. Шведа Ю. Політичні партії у виборах. Львів : Знання, 2004. 372 с.

Дисципліна «Сучасна зарубіжна політологія»

1. Алексеева Т. Современные политические теории. Москва : МГИМО, 2007. 464 с.
2. Алмонд Г. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор : учебн. пособ. Москва : Аспект Пресс, 2002. 537 с.

3. Арон Р. Демократия и тоталитаризм : [пер. с франц.]. Москва : Директ Медиа, 2007. 510 с.
4. Баранов Н. Современная демократия: эволюционный подход. СПб. : Балт. гос. техн. ун-т, 2007. 208 с.
5. Бжезинский З. Великая шахматная доска : [Ппр. с англ. О. Уральской]. Москва : Международные отношения, 2010. 256 с.
6. Гидденс Э. Последствия современности : [пер. с англ. Г. Ольховикова]. Москва : Праксис, 2011. 352 с.
7. Даль Р. Демократия и ее критики : [пер. с англ. под ред. М. В Ильина]. Москва : Текст, 2003. 576 с.
8. Демократія: Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. Київ : Смолоскип, 2005. 1108 с.
9. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія : навч. посіб. Київ. : Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
10. Кирилюк Ф. М. Філософія політичної ідеології : [навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 520 с.
11. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование : [пер. с англ. Б. И. Макаренко] / под ред. А. М. Салмина, Г. В. Каменской. Москва : Аспект Пресс, 1997. 287 с.
12. Ортега-и-Гассет О. Восстание масс : [пер. с исп.]. Москва : АСТ, 2008. 352 с.
13. Попкова Т. В. Солидарность и солидаризм как социальная и научная проблема. *Новые исследования Тувы*. 2013. № 1. URL: http://www.tuva.asia/journal/issue_17/5967-popkova.html
14. Рассел Б. История западной философии : [пер. с англ.]. Москва : АСТ, 2010. 832 с.
15. Романюк А. Новий інституціоналізм та поняття інституту в політичній науці. URL: <http://politolog.at.ua/publ/1-1-0-12>.
16. Сартори Дж. Вертикальная демократия. Пересматривая теорию демократии. URL:

http://www.polisportal.ru/files/File/puvlication/Starie_publicacii_Polisa/S/1993-2-9-Sartori-Vertikalnaya_demokratiya.pdf.

17. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів : [пер. з 2-го англ. вид.]. Київ : АртЕк, 2001. 211 с.
18. Теория политики : учебн. пособ. СПб. : Питер, 2008. 464 с.
19. Хабермас Ю. Политические работы : [пер. с нем.]. Москва : Праксис, 2005. 368 с. («Новая наука политики»).
20. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах : [пер. с англ.]. Москва : Прогресс-Традиция, 2004. 480 с.
21. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Москва : ООО «Издательство АСТ», 2003. 603 с.

Дисципліна «Порівняльна політологія»

1. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с.
2. Литвин В. С. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
3. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламу століть : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 220 с.
4. Парламентаризм : підручник / В. А. Гошовська та ін. Київ : НАДУ, 2016. 672 с.
5. Правові основи розвитку сучасних політичних систем: досвід та перспективи : монографія / О. В. Скрипнюк, Г. О. Василевич, Н. М. Архоменко та ін. ; передм. Ю. С. Шемшученка та Г. О. Василевича. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2013. 290 с.
6. Публічна політика : навч. посіб. / С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ : НАДУ, 2016. 340 с.
7. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. ; в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с.
8. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с.

9. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : монографія. Харків : Право, 2011. 768 с.
- 10.Сморгунов Л. В. Современная сравнительная политология : учебник для студ. вузов. Москва : РОССПЭН, 2012. 470 с.
- 11.Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика : монографія. Вінниця : ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с.

Дисципліна «Політична культура та ідеології»

1. Васильчук Є. О. Політичний радикалізм та екстремізм у молодіжному середовищі України : монографія. Черкаси : Палліум, 2014. 514 с.
2. Гедікова Н. П. Європейський та український лібералізм: теорія і практика : навч. посіб. Одеса : ВМВ, 2013. 284 с.
3. Дмитренко М. А. Формування політичної культури суспільства в трансформаційний період : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. 192 с.
4. Єрмоленко В. Плинні ідеології: ідеї та політика в Європі XIX-XX століть : монографія. Київ : Дух і Літера, 2018. 480 с.
5. Касьянов Г. В. Теорії нації та націоналізму. Київ : Либідь, 1999. 352 с.
6. Консерватизм. Консервативна традиція політичного мислення від Едмунда Берка до Маргарет Тетчер : антологія / пер. Ю. Бадзьо та ін. ; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. 2-ге вид. переробл. і доп. Київ : Смолоскип ; Київ : Простір, 2008. 788 с.
7. Кухта Б. П., Теплоухова Н. Г. Політичні еліти та лідерство : 2-ге вид., перероб. і доп. Львів : Кальварія, 1997. 224 с.
8. Лібералізм. Ліберальна традиція політичного мислення від Джона Локка до Джона Роулза : антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Простір ; Київ : Смолоскип, 2009. - XXXII, 1123 с.
9. Націоналізм: Теорії нації та націоналізму від Погана Фіхте до Ернеста Гелнера : антологія / пер. Ю. Бадзьо та ін. ; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. 2. вид., перероб. і доп. Київ : Смолоскип, 2006. 684 с.

10. Остапенко М. А. Політична культура суспільства : навч. посіб. Київ : МАУП, 2008. 96 с.
11. Політичне лідерство : навч. посіб. / В. А. Гошовська, Л. А. Пашко, Ю. В. Баскакова, М. М. Газізов, В. С. Гошовський ; за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. Київ : НАДУ, 2013. 300 с.
12. Рудакевич О. М. Національна політична культура: теорія, методологія, український досвід : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2010. 451 с.
13. Рудакевич О. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 352 с.
14. Соціально-політичні течії сучасності : навч. посіб. / В. О. Копилов, І. І. Ковальова, Л. А. Лобанова, О. В. Раздіна, В. Б. Селевко, С. Є. Чмихун. Харків, 2010. 184 с.
15. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти : монографія. Луганськ : Вид-во «Елтон-2», 2009. 308 с.

Дисципліна «Міжнародні відносини»

1. Бжезінський З. Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів : Лілея-НВ, 2000. 223 с.
2. Європейська інтеграція : навч. посіб. / за ред. С. В. Федонюка В. Й. Лажніка. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2011. 760 с.
3. Коппель О. А. Міжнародні системи. Світова політика : навч. посіб. Київ : ФАДА, ЛТД, 2001. 224 с.
4. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945–1975 років : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2007. 366 с.
5. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки) : підручник. Київ : Либідь, 1999. 558 с.
6. Міжнародні відносини та зовнішня політика: 1980–2000 роки : підручник. Київ : Либідь, 2001. 621 с.

7. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 463 с.
8. Перепелиця Г. М. Асиметрія міжнародних відносин. Київ : Видавничий дім «Стилос», 2005. 555 с.
9. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки. Київ : НІСД, 2016. 576 с.
10. Українська дипломатична енциклопедія : у 2 т. Київ : Знання України, 2004. Т. 1 : А–Л. 2004. 760 с.; Т. 2 : М–Я. 2004. 812 с.
11. Український дипломатичний словник / за ред. М. З. Мальського. Київ : Знання, 2011. 495 с.
12. Холліс М. Пояснення і розуміння міжнародних відносин. Харків : Видавнича група «РА-Каравела», 2002. 216 с.
13. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України : підручник. Київ : Либідь, 2006. 712 с.

Дисципліна «Державна політика»

1. Аналіз і пілотаж публічної політики / П. Кньопфель та ін. Київ : Алерта, 2010. 424 с.
2. Валецький О. Л. Держава і реформи в Україні: аналіз державної політики в умовах трансформації суспільства : монографія. Київ : НАДУ, 2007. 315 с.
3. Говлет М., Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистема політики : [перекл. з англ. О. Рядова]. Львів : Кальварія, 2004. 264 с.
4. Гурне Б. Державне управління : [пер. з франц. В. Шовкуна]. Київ : Основи, 1993. 257 с.
5. Данн Вільям Н. Державна політика: вступ до аналізу : [пер. з англ. Г. Є. Краснокутського] / наук. ред. М. О. Баймуратов. Одеса : АО БАХВА, 2005. 504 с.
6. Кравченко С. О. Роль державно-управлінських реформ у процесах суспільного розвитку. *Науково-інформ. вісн. з держ. упр.* 2010. Вип. 4. С. 5–9.

7. Кравченко С. О. Світові тенденції розвитку міст і зарубіжних досвід вирішення проблем міського соціально-економічного розвитку. *Держава та регіони*. 2011. С. 135–141.
8. Крауз-Мозер Б. Теории политики. Методологические принципы : [пер. с польск.] Харьков : Изд-во Гуманитарный центр, 2008. 256 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті (до всіх дисциплін)

1. Сайт альманаху «Грані». URL: <http://www.grani.org.ua/>
2. Сайт журналу «ПОЛИС». URL: <http://www.polistudies.ru/>
3. Сайт журналу «Политическая экспертиза». URL: <http://www.politex.info/>
4. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
5. Сайт наукового вісника «Гілея». URL: <http://www.gileya.org.ua/>
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
8. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>
9. Сайт Українського центру політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua/>
10. Электронная библиотека ГУМЕР. URL: <http://www.gumer.info/>

Додаток Б

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Факультет соціально-гуманітарний
Кафедра політичних наук і права
Ступінь вищої освіти «бакалавр»
Спеціальність 052 «Політологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри політичних наук і права
_____/С. М. Наумкіна/
Протокол № ____ від « ____ » ____ .20 ____ р.

ГРАФІК ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

за фахом
студента _____ групи

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

на тему: _____

№ з/п	Вид роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Опрацювання джерел та літератури, добір матеріалу, проведення необхідних досліджень		
2.	Вступ		
3.	Підготовка першого розділу		
4.	Підготовка другого розділу		
5.	Висновки		
6.	Підготовка чернетки роботи для першого читання науковим керівником		
7.	Розгляд науковим керівником		
8.	Врахування рекомендацій наукового керівника, подання матеріалів роботи до другого читання		
9.	Розгляд науковим керівником		
10.	Усунення зауважень наукового керівника		
11.	Подання роботи на кафедру для реєстрації та рецензування науковим керівником		
12.	Написання рецензії науковим керівником		
13.	Подання роботи завідувачу кафедри для отримання дозволу на захист		
14.	Розроблення презентації та захист курсової роботи		

Студент

Керівник курсової роботи

(підпис)

(підпис)

Сидоренко П. І.
(прізвище та ініціали)

Іванова І. І.
(прізвище та ініціали)

Додаток В

Приклад титульної сторінки курсової роботи

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

**Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права**

КУРСОВА РОБОТА

за фахом

на тему: **«РОЛЬ ДЕРЖАВНО-ПОЛІТИЧНОГО РІШЕННЯ У
РОЗВ'ЯЗАННІ СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ»**

Студента (ки) 3 курсу _____ групи
галузі знань 05 «Соціальні та
поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія»

(прізвище та ініціали)

Керівник: доцент кафедри
політичних наук і права,
к. п. н., доц. Іванова І. І.

Національна шкала _____
Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Одеса – 20__ року

Додаток Г
Приклад оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ <i>(за необхідності)</i>	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. Назва розділу	6
1.1. Назва підрозділу	6
1.2. Назва підрозділу	8
1.3. Назва підрозділу	10
Висновки з першого розділу	12
РОЗДІЛ II. Назва розділу	13
2.1. Назва підрозділу	13
2.2. Назва підрозділу	15
2.3. Назва підрозділу	17
Висновки з другого розділу	19
РОЗДІЛ III. Назва розділу	20
3.1. Назва підрозділу	20
3.2. Назва підрозділу	23
Висновки з третього розділу	25
ВИСНОВКИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	31

Додаток Д

Приклад оформлення переліку умовних скорочень

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВРУ	Верховна Рада України
КМУ	Кабінет міністрів України
ОДА	обласна державна адміністрація
НАБУ	Національний банк України
РП	Розрахункова палата

Додаток Е

Приклади оформлення списку використаних джерел відповідно до Національного стандарту України ДСТУ8302:2015

<i>Характеристика джерела</i>	<i>Приклад оформлення</i>
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.

	2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу

	України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.

	2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. No 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (No 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. No 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. No 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. No 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. No 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. No 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. No 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (No 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. No 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. No 20. С. 136–141.

	8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. No 156. <i>Баланс-бюджет</i> . 2016. 19 верес. (No 38). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. Органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. No 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. No 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. No 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. No 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2 Шияев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр«Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення

	слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні показники	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: книги	1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. Михайло Баймуратов: право як буття вченого : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с</i>

	<i>экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Частина видання: довідкового видання	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.

	3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i> . Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: продовжуваного видання	1. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf.

	3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. No 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, No 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.
--	---

Додаток Ж
Приклад оформлення рецензії на курсову роботу

РЕЦЕНЗІЯ
наукового керівника

на курсову роботу з _____
на тему _____
студента _____
спеціальності _____
групи _____ денної/заочної форми навчання факультету _____

Загальна характеристика роботи (виклад вступу та висновків роботи, ступінь опрацювання літератури (кількість джерел, частка статей, тез, монографій, наявність посилань), стиль викладення тексту): _____

Оформлення роботи (дотримання вимог, викладених у методичних вказівках): _____

Рівень підготовки студента (теоретична підготовка, практичні навички, вміння вести самостійне дослідження, тощо): _____

Ставлення студента до виконання роботи (дисциплінованість, виконання графіку підготовки, тощо) _____

Рекомендація роботи до захисту та оцінювання _____

Науковий керівник

(посада, місце роботи)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дзюблюк О. В., Чайковський Я. І. Методологія наукових досліджень і написання випускних кваліфікаційних робіт : методичні вказівки для здобувачів вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів з банківської справи. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 114 с.
2. ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ) / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [На заміну ДСТУ 3582–97 ; чинний від 2013–08–22]. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.
3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація).
4. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Центр навч. літ-ри, 2009. 212 с.
5. Жалоба І. В. Основи наукового дослідження : навч.-метод. комплекс. Київ : КиМУ, 2012. 23 с.
6. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 216 с.
7. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Кондор, 2003. 192 с.
8. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf> (дата звернення: 09.05.2019).
9. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Університеті Ушинського : затв. ректором університету від 26.04.2018 р. Одеса, 2018. URL: <https://pdpu.edu.ua> (дата звернення: 19.05.2019).

10. Положення про організацію контролю та оцінювання якості навчання студентів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. ректором університету від 31.12.2014 р. Одеса, 2014. URL: <https://pdpu.edu.ua> (дата звернення: 20.05.2019).
11. Положення про організацію освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. ректором університету від 24.09.2015 р. Одеса, 2015. URL: <https://pdpu.edu.ua> (дата звернення: 09.05.2019).
12. Приклади оформлення використаних джерел: відповідно до Нац. стандарту України ДСТУ 8302:2015. ВД «Академперіодика» НАН України. Київ, 2016. URL: <http://histj.oa.edu.ua/assets/files/Posylannia.pdf> (дата звернення: 19.05.2019).
13. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. No 1556-VII. Дата оновлення: 22.05.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (дата звернення: 27.05.2019).
14. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. No 40. *Офіційний вісник України*. 2017. No 20. С. 136–141.
15. Про освіту : Закону України від 05.09.2017 р. No 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>. (дата звернення: 19.05.2019).
16. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 310 с.

Навчально-методичне видання

**Гедікова Наталя Пилипівна
Музиченко Ганна В'ячеславівна
Наумкіна Світлана Михайлівна**

**Методичні рекомендації
з підготовки та захисту
курсової роботи
за фахом**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія»